

Рецензія

на освітньо-наукову програму «Біологія» третього рівня вищої освіти Херсонського державного університету за спеціальністю 091 «Біологія» галузі знань 09 «Біологія»

Освітньо-наукова програма «Біологія» розроблена для підготовки у Херсонському державному університеті докторів філософії з галузі 09 «Біологія» зі спеціальності 091 «Біологія». Програма розроблена відповідно до вимог Закону України № 1556-VII «Про вищу освіту», Постанов Кабінету Міністрів України № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» та Національної рамки кваліфікацій. За формальними ознаками оформлення програми відповідає вимогам до даного типу нормативних документів, містить всі необхідні складові, затверджена у встановленому порядку.

За фактичним змістом ОНП спрямована на підготовку докторів філософії за одним з трьох профілів, які є аналогами спеціальностей ВАК України «ботаніка», «мікологія», «фізіологія людини і тварин»; конкретний профіль підготовки визначається через компонент ВК-2 програми.

За критеріями, які прийняті для проведення процедури акредитації НАЗЯО, надана ОНП оцінена рецензентом наступним чином:

За критерієм 1 («Проектування та цілі освітньої програми») ОНП має типову мету для третього рівня ВО – успішна підготовка доктора філософії, яка прописана стандартною громіздкою формулою «Підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у світовий науково-освітній простір фахівця, здатного до самостійної науково-дослідницької, науковоорганізаційної, науково-педагогічної та практичної діяльності у галузі біології в наукових установах, наукових відділах природоохоронних установ та закладах вищої освіти». Всі три профілі підготовки за даною ОНП (ботаніка, мікологія та фізіологія) мають попит на сучасному ринку праці в Україні, а професії ботаніка та міколога особливо актуальні для південних регіонів держави.

За критерієм 2 («Структура та зміст ОП»), який є центральним для даної рецензії, відмічаю наступне:

1. За змістом підготовки програма має чітку і зрозумілу структурно-логічну схему (частина 2 ОНП).

Протягом першого року навчання це: а) поглиблене вивчення англійської мови для успішної роботи з сучасною світовою науковою літературою, а також підготовки англійськомовних публікацій; б) підготовка в галузі методології науки як такої та історії біології з акцентом на обраному профілі з трансформацією отриманих знань у систему умінь на наукових

семінарах; в) інтеграція результатів навчання за пунктами «а» та «б» у дисципліні «Новітні тренди в біології», що дозволяє здобувачам за обраним профілем адекватно оцінити актуальність обраної дисертаційної роботи, коректно сформулювати її мету та отримати матеріал, необхідний для розділів «огляд літератури» та «обговорення отриманих результатів».

Протягом другого року навчання підготовка акцентується на трьох задачах: по-перше, на профільній науковій спеціалізації (блок ВК 2), по-друге, на майстерності роботи з науковим текстом (ВК-1: дисципліна 1), по-третє, на педагогічній майстерності, а саме освітні технології, аспірантська (фактично – асистентська) практика.

Зауважу, що навчальна робота другого року дозволяє слухачу, замість вдосконалення навичок роботи з науковим текстом, обрати або другу іноземну мову, або вивчення загальної дисципліни «Методи наукових досліджень та планування експерименту». З одного боку, такий підхід можна оцінити як позитивний – він враховує можливість планування індивідуальної освітньої траєкторії слухачів, які мають достатній досвід у підготовці наукових публікацій (хоча досвіду написання дисертацій вони ще не мають). Проте, з іншого боку, цей же підхід викликає певні запитання – адже магістр, якого приймають на ОНП (третій рівень) вже має знати принаймні на базовому рівні всі основні методи біологічних досліджень. Чи не буде виникати у випадку вибору студентом дисципліни з блоку ВК-1 дублювання магістерської підготовки? В тексті ОНП (зокрема, в матрицях розділів 5 та 6) однозначної відповіді на це запитання рецензент не знайшов.

2. Перелік компонентів ОНП (розділ 1) відповідає меті програми та встановленим вимогам і є цілком зрозумілим. Обсяг ОНП (30 кредитів ЕКТС) та розподіл компонентів за часом обґрунтовано раціональний.

Таким чином, за критерієм 2 ОНП за фактичним змістом дає можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

За критерієм 3 «Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання» ОНП є цілком зрозумілою: на програму PhD приймаються особи з другим рівнем освіти (магістри), хоча не зазначено, з якої галузі знань. З тексту ОНП слідує, що це, майже напевне, має бути галузь 09 – біологія.

Матеріал за критеріями 4 та 5 викладений, як це і має бути в ОНП, декларативно і відповідає загальному державному формату для ОНП. Форми навчання традиційні – лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота на основі наукових публікацій, консультації. Оцінювання також традиційне – за накопичувальною системою національної шкали, шкалою ЕКТС та 100-бальною шкалою. Специфічний для 3-го рівня освіти критерій оцінювання – виконання індивідуального плану – оцінюється, в першу чергу, за кількістю та якістю опублікованих наукових праць; це узгоджується з державними вимогами для здобуття вченого ступеню доктора філософії; додатково також

оцінюється участь у конференціях, робота з літературою, підготовка розділів тексту дисертації.

Критерій 6 «людські ресурси», як слідує з персонального складу робочої групи розробників ОНП, може бути оцінений на «відмінно».

Детальні матеріали для оцінки критеріїв 7-9 встановленим форматом ОНП не передбачені; стислі відомості щодо відповідності ОНП цим критеріям (таблиця розділу 1) зауважень не викликають.

Специфічний «аспірантський» критерій 10 («Навчання через дослідження») за підкритерієм 10.1 мають: а) загальнонауковий (філософський) блок, б) блок профільної наукової підготовки; в) педагогічний блок; г) блок мовної підготовки, що відповідає вимогам до ВО 3-го рівня як за змістом, так і за обсягом. Деталізація решти підкритеріїв (10.2-10.6) форматом ОНП не передбачена, і декларативно наведена у розділі 1 згідно до загальних державних вимог.

Загальний висновок. Освітньо-наукова програма «Біологія» розроблена для підготовки у Херсонському державному університеті докторів філософії з галузі 09 «Біологія» зі спеціальності 091 «Біологія» як за формальною структурою, так і за змістом відповідає вимогам до даного типу нормативних документів і дозволяє проводити успішну підготовку докторів філософії за вказаною спеціальністю.

Рецензент д.б.н., проф.

Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Костіков І.Ю.

Підпис проф. Костікова І.Ю. засвідчую

Заст. директора

(Сиренська Н. В.)